

ACHTERGROND

Een nieuwe energiecrisis, een nieuwe prikkel voor de energietransitie

Batterijmodules worden geïnstalleerd bij de Maximacentrale van energieleverancier Engie in Lelystad. — FOTO ROBIN VAN LONKHUIJSEN/ANP

Energieprijzen Door de onrust in het Midden-Oosten zijn warmtepompen en elektrische auto's opeens meer in trek. Consumenten en bedrijven willen zich wapenen tegen prijsexplosies van fossiele brandstoffen. Hoe blijvend is deze impuls voor de Nederlandse energietransitie?

Laura Wismans en Liza van Lonkhuyzen

17 maart 2026   Leestijd 5 minuten

De bombardementen op Iran zijn nog maar net begonnen of de telefoon gaat al bij het Utrechtse installatiebedrijf Groenpand. Tot verbazing van directeur Joren Harmanny heeft hij maandagochtend om 9 uur al diverse oproepen gemist. Ondanks het zonnige weer krijgt Groenpand die eerste week van maart twee keer zoveel verzoeken om offertes voor warmtepompen als in de weken ervoor.

Andere installateurs merken door de oorlog in het Midden-Oosten ook een plotselinge piek in de interesse van klanten. „Van een kleine vijfhonderd aanvragen zitten we nu rond de duizend per week”, zegt Koen Rozendom van 1komma5 uit Deventer, dat zonnepanelen, thuisbatterijen, warmtepompen en laadpalen verkoopt. „Als ik specifiek kijk naar warmtepompen, dan zijn vorige week 40 procent meer offertes verstuurd.” Ook in andere landen waar zijn bedrijf actief is, zoals Duitsland, ziet Rozendom een forse toename.

De onrust laat zien hoe afhankelijk Nederland nog steeds is van fossiele energie. Consumenten en bedrijven merken aan de benzinepomp en op hun energierekening direct de gevolgen van de schokken op de mondiale olie- en gasmarkt. De enorme prijsstijgingen uit 2022, toen Rusland de oorlog in Oekraïne begon, is niemand vergeten. Onthouden is ook dat huishoudens en bedrijven met warmtepompen, zonnepanelen en elektrische auto's of busjes veel minder last hadden van de exorbitant gestegen prijzen. Wat zou een nieuwe energiecrisis kunnen doen voor de verduurzaming in Nederland, op de lange en korte termijn?

Zelf zeggenschap

„Tien jaar geleden dachten mensen nog dat een energiesysteem op basis van fossiele brandstoffen een baken van stabiliteit was”, zegt Olof van der Gaag, voorzitter van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie. „Juist een verduurzaamd systeem met wind- en zonne-energie werd toen gezien als onzeker. Maar met elke crisis kantelt dat beeld verder. Dat mensen een fossiel systeem als risicovol gaan zien, kan op de lange termijn veel effect hebben.”

Mensen zijn de laatste weken anders met elkaar gaan praten over energie, merkt Siward Zomer van Energie Samen, koepelorganisatie voor lokale energiecoöperaties. „Ons argument om lokaal, in coöperaties, energie te regelen, is al twintig jaar hetzelfde: het is een groot goed om zelf zeggenschap hebben over je energie en onafhankelijk te zijn van een wereldmarkt. In een tijd dat de kostprijs op de wereldmarkt heel laag is, vinden veel mensen dat onzin. Dat is nu wel anders.”

De Bovag ziet dat sinds 1 maart op zijn site 30 procent meer naar tweedehands elektrische auto's wordt gezocht

---

Inmiddels wordt duidelijk dat, na bijna drie weken oorlog in Iran, consumenten zich in groten getale oriënteren op duurzame investeringen. „We zien dat ze zich direct proberen te wapenen tegen fossiele prijsexplosies”, zegt Van der Gaag. Installateurs die bij zijn vereniging zijn aangesloten, krijgen vooral veel offerteaanvragen voor warmtepompen. Sommigen constateren ook al een piek in geaccepteerde offertes. „Daarnaast zien we een lichte toename van de vraag naar thuisbatterijen en laadpalen.”

De markt in tweedehands elektrische auto's leeft ook op. Menig autorijder staat deze weken knarsetandend te tanken; elektrische rijders zijn de helft goedkoper uit dan benzinerijders. De Bovag, brancheorganisatie voor autoverkopers, ziet dat sinds 1 maart op zijn site 30 procent meer naar tweedehands elektrische auto's wordt gezocht.

De zoektocht is voor veel mensen serieus, zegt Bovag-woordvoerder Stijn Oosterhoff. „In de alerts die mensen instellen, waarbij ze een bericht krijgen als er nieuwe auto's binnen hun criteria bij komen, zien we 60 procent stijging voor zoekopdrachten naar elektrische occasions. En het aantal mensen dat over een elektrische auto contact zoekt met een garage, is met 30 procent omhooggegaan.”

Stabiliteit van energieprijzen

Siward Zomer, van Energie Samen, merkt dat met name bedrijventerreinen zijn coöperatie benaderen met interesse in gedeelde energiecontracten. „Voor het midden- en kleinbedrijf is stabiliteit van energieprijzen echt van belang. Ze willen gewoon bezig zijn met hun business, zich niet steeds druk hoeven maken om hun energie en niet steeds opletten wat er in de wereld gebeurt. Daarnaast is stabiliteit belangrijk voor het verkrijgen van financiering; geldschieters willen zekerheid.”

Een energiecoöperatie is echter niet een-twee-drie opgezet. En individuele bedrijven investeren evenmin stante pede in bijvoorbeeld een grote warmtepomp of een e-boiler die stoom levert.

Bij Eco Steam and Heating, dat vanuit Tilburg dit soort installaties levert aan onder meer melkfabrieken, brouwerijen, papierproducenten, farmaceuten en chemische bedrijven, zien ze in ieder geval geen plots groeiende vraag. „Ik denk dat het onderwerp bij veel bedrijven al

langer actueel is. Daar komt de oorlog nu bij, maar dat heeft niet zo snel effect", zegt technisch en commercieel manager Jan Bron.

„Wij leveren grote installaties met flinke vermogens. Dat is een grote investering die je niet zomaar even doet", zegt Bron. Overstappen kan vaak ook niet ineens. „In de afgelopen vijf jaar hebben we een enorme verschuiving gezien van fossiel naar elektrisch, maar inmiddels speelt congestie van het elektriciteitsnet een grote rol. Als een klant nu een grotere stroomaansluiting aanvraagt, krijgt hij die voorlopig nog niet."

Energiebron en grondstof

Dat overstappen naar duurzamere energie niet zomaar kan, ziet ook de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI). Aangesloten bedrijven ondervinden grote gevolgen van de turbulentie op de markten door de oorlog in Iran. Olie en gas zijn voor veel chemiebedrijven zowel energiebron als grondstof, en ook hun logistiek wordt geraakt doordat de Straat van Hormuz geblokkeerd is.

„De bewustwording over de kwetsbaarheid van onze energie- en grondstoffenvoorziening is niet nieuw", zegt Mark Intven, hoofd klimaat & energie bij de VNCI. „De maatregelen die de industrie moet nemen om haar afhankelijkheid te verkleinen, overlappen met de maatregelen die nodig zijn voor de energietransitie. Maar snel schakelen is lastig."

De schaal en de complexiteit van industriële verduurzamingsprojecten zijn groot en de doorlooptijd ervan is lang. „Bij investeringen zijn bedrijven bovendien afhankelijk van wetgeving, financiering en stabiele randvoorwaarden", zegt Intven. Hij verwacht dat de huidige ontwikkelingen leiden tot hernieuwde aandacht voor verduurzaming, ook bij de politiek, maar in de kleine drie weken dat het conflict nu duurt, is nog geen intensief gesprek op gang gekomen tussen de overheid en de bedrijven.

Zo lijkt de nieuwe energiecrisis vooralsnog vooral positief uit te pakken voor duurzame investeringen op korte termijn. Of deze situatie blijvend is, en of ook de langetermijninvesteringen van grootverbruikers een duwtje in de rug krijgen, is de vraag.

Lessen daarvoor liggen in het recente verleden. Want de toegenomen interesse voor verduurzaming en alternatieve energie doet de installateurs sterk denken aan toen Rusland in februari 2022 Oekraïne binnenviel.

Destijds steeg vooral de gasprijs enorm. „De stijging qua aanvragen ging toen nog harder, met 500 procent in een week”, zegt Rozendom van Ikomma5. Installatiebedrijf Groenpand bouwde na de inval binnen twee weken een wachtlijst op van duizend mensen, zegt Harmanny. „We moesten de wachtlijst sluiten en een banner op onze site plaatsen: we nemen geen nieuwe verzoeken meer aan.”

Prijsplafond voor duur gas

Ook het bedrijfsleven reageerde op de energiecrisis in 2022. „We zagen transportbedrijven overstappen op elektrische busjes”, zegt Van der Gaag. „Bedrijven die hun gasketel inwisselden voor een warmtepomp. De grootste groei van de wachtlijst voor aansluitingen op het elektriciteitsnet viel precies samen met de tijd van hoge energieprijzen door de oorlog in Oekraïne.”

Toch ebde het vergroenings sentiment toen snel weg. Volgens Van der Gaag had dat bij huishoudens te maken met het prijsplafond dat de overheid instelde om de pijn van het dure gas te verzachten. Per januari 2023 stelde het kabinet die maximumprijs in voor het gasgebruik van alle huishoudens en kleine bedrijven. „De gasprijs daalde sterk”, zegt Van der Gaag. „Daarna nam de interesse weer af.”

„2023 was zeer problematisch”, zegt Harmanny. „Onze lange wachtlijst loste op. Mensen voelden de pijn niet meer en besloten geen actie te ondernemen. Een deel van de mensen die destijds op de wachtlijst stonden, heeft uiteindelijk van een warmtepomp afgezien.” Ook bij Energie Samen nam de interesse al gauw af toen de energieprijzen stabiliseerden. „Mensen zijn toch kortetermijndenkers”, zegt Zomer.

De afgenomen interesse kwam niet alleen door het prijsplafond, ook andere overheidsmaatregelen speelden mee. „Rond verduurzaming was er echt zigzagbeleid”, zegt Van der Gaag. „Belangrijke maatregelen die de energietransitie hadden kunnen helpen, werden geschrapt.” Zo werd in 2024 de naderende verplichting geschrapt om een (hybride) warmtepomp te installeren. Datzelfde jaar werd ook besloten tot onmiddellijke afschaffing van de salderingsregeling, waardoor mensen zelf opgewekte stroom van hun rekening konden aftrekken, terwijl de sector had gevraagd de regeling in stapjes af te bouwen.

Onvrede onder kiezers

De branche hoopt dat het kabinet in deze crisis voorzichtig is met het compenseren van hoge prijzen van fossiele energie, en die eventuele miljarden eerder uitgeeft aan verduurzaming. Dat blijft een ingewikkelde opgave voor de politiek: dure energie treft veel mensen - zeker omdat een elektrische auto of warmtepomp lang niet voor iedereen betaalbaar is. Hoge energieprijzen leiden bovendien tot onvrede onder kiezers, wat ongemakkelijk is voor politici.

Het kabinet-Jetten schuift de vraag of burgers en bedrijven financiële steun moeten krijgen vanwege de gestegen energieprijzen voorlopig voor zich uit. Het wil eerst „potentiële maatregelen voor gerichte ondersteuning” verder onderzoeken, maakte het maandag bekend. Het kabinet staat er niet om te springen iedereen te compenseren; het wijst er alvast op dat maatregelen die gericht zijn op kwetsbare huishoudens meer effect sorteren en goedkoper zijn.

Hoopgevend voor de verduurzaming op de lange termijn is dat het kabinet de kwetsbaarheid van Nederland voor prijsschokken wil verminderen door minder afhankelijk te worden van fossiel.

De energiecrisis in 2022 was voor veel mensen een eerste confrontatie met een instabiele fossiele-energiewereld. Nu er enkele jaren later alweer een crisissfeer heerst, is energiepaniek al minder een incident, zelfs bijna een trend. „De energietransitie viel voorheen onder de noemer klimaatbeleid”, zegt Van der Gaag. „Nu kan je haar ook plaatsen onder het kopje onafhankelijkheidsbeleid. Op die manier komt er hopelijk meer draagvlak voor.”